

- vyučovací hodina byla hůře organizačně promyšlena a realizována, což vedlo k menší plynulosti hodiny, která také častěji působila na žáky jednotvárně;
- ve vyučovací hodině se častěji vyskytovali žáci, kteří nepracovali se zájmem, tj. pracovní klima vyučovací hodiny bylo horší.

Nejmenší rozdíly mezi navštívenými hodinami hlavních maturitních předmětů v obou skupinách středních škol lze pozorovat v případech utváření pozitivní atmosféry mezi učitelem a žáky, respektive mezi žáky navzájem³⁹. Tento pozitivní jev vyučovacích hodin se však promítl ve vyšší samostatné aktivitě žáků častěji na středních školách zařazených do kategorie ostatních středních škol.

Uvedme, že nejhůře lze v kontextu sledovaných charakteristik organizace a atmosféry výuky na středních školách hodnotit průběh výuky matematiky, naopak nejlépe v tomto ohledu vychází hodnocení průběhu výuky cizího jazyka. Toto zjištění naznačuje možné důvody pro obecně často pozorovanou nízkou oblíbenost matematiky ze strany žáků (nejen) středních škol.

TABULKA 78 | Cíl, organizace a atmosféra hodiny (podíl hospitací s výskytem hodnoceného jevu v %)

Hodnocený jev	Český jazyk		Matematika		Anglický jazyk		Celkem	
	Neúsp. školy	Ost. školy	Neúsp. školy	Ost. školy	Neúsp. školy	Ost. školy	Neúsp. školy	Ost. školy
Nejpozději po skončení vyučovací hodiny byl žákům cíl zřejmý.	57	68	47	68	67	72	58	69
Hodina měla spád, byla dobře organizačně promyšlena a realizována.	38	60	29	54	39	58	35	58
Hodina působila na žáky jednotvárně.	32	20	42	24	30	23	35	22
Téměř všichni žáci pracovali po většinu hodiny se zájmem.	34	58	37	57	41	61	37	59
Ve vztahu k učiteli a mezi žáky panovala v průběhu hodiny příjemná atmosféra.	66	74	63	74	74	77	68	75

Metody a formy výuky

Zjištění o využívaných metodách a formách výuky v navštívených hodinách středních škol s vysokou mírou neúspěšnosti žáků u maturitní zkoušky dobře doplňují poznatky týkající se jejich méně příznivých charakteristik organizace a atmosféry výuky hlavních maturitních předmětů. V hospitovaných hodinách v této skupině středních škol byl ve srovnání s ostatními středními školami častější spíše jednotvárný průběh výuky, který nevyužíval praxi účelného střídání různých metod a forem. Dále dominovala frontální výuka a méně byly zařazeny postupy založené na spolupráci žáků, cílené diskuzi k úkolům či badatelská forma výuky (samostatné objevování nových poznatků přímo žáky).

Naopak významnější rozdíly mezi oběma skupinami středních škol nebyly pozorovány při využití chyby pro didaktické účely a při uvádění vhodných příkladů z reálných situací.

Z předmětového hlediska bylo nejméně zdařilé využití aktivizujících metod a forem pro výuku matematiky, naopak nejvíce zdařilé ve výuce cizího jazyka. Toto zjištění dotváří pomyslnou vazbu horších charakteristik organizace a atmosféry výuky v navštívených hodinách hlavních maturitních předmětů na jedné straně a volby metod a forem výuky na straně druhé (viz charakteristiky organizace a atmosféry výuky matematiky vs. charakteristiky organizace a atmosféry výuky cizího jazyka). Také se ukazuje, že učiteli středních škol s vysokou mírou neúspěšnosti žáků u maturitní zkoušky deklarovaná častá účast na DVPP se zaměřením na metody a formy výuky se jen omezeně promítá do vlastního průběhu výuky.

³⁹ Rovněž zástupci středních škol s vysokou mírou neúspěšnosti žáků u maturitní zkoušky nevnímají existenci významnějšího nepříznivého vlivu vztahů mezi aktéry vzdělávání (vedení, pedagogové, žáci, případně rodiče, zřizovatel) na výsledky žáků u maturitní zkoušky.